

**Ανταπόκριση στην αντιξοότητα και πρόληψη βλάβης:
Συλλογικές αφηγηματικές πρακτικές
Με άτομα, ομάδες, κοινότητες και σχολεία**

**Cheryl White
& David Denborough**

Δύο βασικές έννοιες	2
Βασικές αρχές στην ανταπόκριση στην αντιξοότητα	3
Εννιά χρόνων στην ηλικία, εννιά χρόνων στα νιάτα	4
Ένα γράμμα σε άλλους στις φυλακές που αρχίζουν να μιλούν για εμπειρίες παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
"Γλώσσες" του ατομικισμού και της συλλογικής δέσμευσης	6
Δημιουργία υλικού για συλλογικά έγγραφα	7
Εύρεση ακροατηρίου και δημιουργία μηνυμάτων	8
Το Δέντρο της Ζωής	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Η ομάδα της Ζωής	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Δημιουργεί η εργασία μας τις συνθήκες που κάνουν δυνατή την τοπική κοινωνική κινητοποίηση;	122
Δέκα θέματα της συλλογικής αφηγηματικής πρακτικής	13
Διαβάστε ακόμη	15

Δύο βασικές έννοιες

«η επινόηση της ενότητας μέσα στη διαφορετικότητα» Paulo Freire (1994, σελ.157)

Pedagogy of hope: Reliving Pedagogy of the oppressed. New York: Continuum.

‘**communitas**’ Victor Turner

μία κοινή αίσθηση ενότητας μεταξύ των ατόμων που ...

‘διατηρεί την ατομική διαφορετικότητα’

‘δεν είναι μία συγχώνευση στην φαντασία’

δεν στηρίζεται στην αντίθεση των ‘εντός ομάδας ενάντια στους εκτός ομάδας’

Turner, V. (1969). *The ritual process: Structure and anti-structure.*
New York: Aldine de Gruyter.

Βασικές αρχές στην ανταπόκριση στην αντιξοότητα:

- Να βρούμε έναν τρόπο ώστε να αναγνωρίσουμε τις πραγματικές συνέπειες της αντιξοότητας / κακοποίησης
  - Να ακούσουμε για περιγραφές διπλής ιστορίας – τη γραμμή ιστορίας της αντιξοότητας ΚΑΙ τη γραμμή ιστορίας αυτών στα οποία οι άνθρωποι δίνουν αξία (αντιδράσεις στην αντιξοότητα, δεξιότητες και γνώση)
  - Να συνδέσουμε τις ζωές και εμπειρίες σε κάποιο είδος συλλογικότητας (collective)
  - Να δώσουμε τη δυνατότητα στα άτομα, τις ομάδες και τις κοινότητες να έχουν μία συνεισφορά στις ζωές των άλλων
-
- Να κατανοήσουμε τη συνάντηση του προσώπου των ανθρώπων με εμάς ως αντιπροσώπευση ενός κοινωνικού ζητήματος
  - Να δώσουμε τη δυνατότητα στο πρόσωπο / τους ανθρώπους να συνδεθούν-συμμετάσχουν σε μια συλλογική προσπάθεια ανταπόκρισης, με κάποιο τοπικό τρόπο, σε αυτό το κοινωνικό ζήτημα
  - Να κάνουμε δυνατό για τους ανθρώπους να μιλήσουν μέσω ημών και όχι απλά προς εμάς

**Nine years old,
nine years young**

Nine years old
Nine years young
First locked up in a boys' home
40 years on
Looking back now
I don't know how that kid survived
Was just life at nine

Just had to adapt
Just had to cope
Find ways to get by in the institution
They did things to him
He did not want to do
He knew it was wrong
He knew it then

When he was nine years old
Nine years young
First locked up in a boys' home
40 years on
Looking back now
I don't know how that kid survived
Was just life at nine

He knew he had to keep it quiet
Make sure his parents did not know
But 40 years on it's time for
speaking
He knows

**Εννιά χρονών στην ηλικία,
Εννιά χρονών στα νιάτα**

Εννιά χρονών στην ηλικία
Εννιά χρονών στα νιάτα
Τον πρωτοκλείδωσαν σε ένα ορφανοτροφείο
40 χρόνια πέρασαν
Κοιτώντας πίσω τώρα
Δεν ξέρω πώς επιβίωσε αυτό το παιδί
Ήταν απλά η ζωή στα εννιά

Έπρεπε απλά να προσαρμοστεί
Έπρεπε απλά να το αντιμετωπίσει
Να βρει τρόπους να επιβιώσει στο ίδρυμα
Του έκαναν πράγματα
Πράγματα που δεν ήθελε να κάνουν
Ήξερε ότι ήταν λάθος
Το ήξερε τότε

Όταν ήταν εννιά χρονών στην ηλικία
Εννιά χρονών στα νιάτα
Τον πρωτοκλείδωσαν σε ένα ορφανοτροφείο
40 χρόνια πέρασαν
Κοιτώντας πίσω τώρα
Δεν ξέρω πώς επιβίωσε αυτό το παιδί
Ήταν απλά η ζωή στα εννιά

Ήξερε ότι έπρεπε να σωπάσει
Να σιγουρέψει ότι οι γονείς του δε θα ήξεραν
Αλλά 40 χρόνια πέρασαν και είναι καιρός να μιλήσει
Το ξέρει

Ένα γράμμα σε άλλους στη φυλακές που ξεκινούν να μιλούν για εμπειρίες παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης από τον Πολ

Δεν είναι εύκολο να **ξεκινήσεις** να **μιλάς** για εμπειρίες σεξουαλικής κακοποίησης γιατί **είσαι** στη φυλακή. Είναι ένα ζήτημα που έχει να κάνει με το να **ανοιχτείς** και να μη **σε απασχολεί** αν θα **νιώσεις** ντροπή ή αμηχανία. Έχω βρει ότι είναι καλύτερο να **μιλάς** για αυτά τα πράγματα ως γεγονότα. Το **κάνω** αυτό έτσι ώστε οι άνθρωποι να καταλάβουν καλύτερα τι πέρασαν **κάποιοι από εμάς** τα αγόρια. **Ελπίζω** επίσης ότι θα με βοηθήσει να καταλάβω γιατί **κατέληξα** να κάνω κάποια πράγμα ως ενήλικας. **Θέλω** να φτιάξω τη ζωή μου.

Ενώ μπορεί να είναι δύσκολο να **μιλήσεις** για αυτά τα πράγματα, το να μη **μιλήσεις** είναι εξίσου δύσκολο. Στην πραγματικότητα, σκέφτομαι ότι είναι δυσκολότερο να κρατάς τα πράγματα μέσα σου από το να τα αφήνεις να βγουν έξω.

Αν **θέλουμε** κάτι για τις ζωές μας, πρέπει να μην **ανησυχούμε** για το τι γνώμη θα φτιάξουν οι άλλοι για εμάς. Είναι σημαντικό για **μένα** να μην ανησυχώ για το τι σκέφτονται οι άλλοι. Με βάση την εμπειρία μου, οι περισσότεροι άνθρωποι που είναι σε θέσεις που μπορούν να δώσουν βοήθεια, τείνουν να δείχνουν συμπάθεια.

Σκέφτομαι όλα αυτά τα περί «παίρνουμε το ρίσκο». Όταν **αρχίζουμε** να μιλάμε για αυτά τα πράγματα, **παίρνουμε** ένα ρίσκο. Δεν **έχουμε** ιδέα για την ανταπόκριση που θα έχουμε. Το μεγαλύτερο ζήτημα είναι η εμπιστοσύνη. Πρέπει να **εμπιστευτείς** τον άνθρωπο στον οποίο μιλάς.

Την ίδια ώρα, **προσπαθώ** να το προχωρήσω (to build it up), γιατί μπορεί απλά να είναι μία δουλειά για αυτούς. Μπορεί να νοιάζονται, αλλά επίσης προχωρούν και σε αφήνουν πίσω. Έπρεπε να **προσαρμοστώ** σε αυτή την πραγματικότητα. Την πρώτη φορά που συνέβη, **ένωσα** πραγματικά προδομένος. Είχε αναπτυχθεί εμπιστοσύνη αναμεταξύ μας και μετά ο άνθρωπος αυτός έφυγε (packed up). Αλλά το **έχω επεξεργαστεί** αυτό τώρα. Έχω **αποδεχτεί** ότι έτσι είναι η ζωή. Δε σημαίνει ότι δεν νοιάζονται. Απλά σημαίνει ότι έχουν και αυτοί ζωές.

Όταν **αρχίζεις** να μιλάς για τα πράγματα που **πέρασες** ως παιδί, μπορεί να **αρχίσεις** να γίνεσαι συναισθηματικός. Αυτό είναι κάτι για να το **αντιμετωπίσεις**. Για **μένα**, ήταν σαν να τα **είχα μπλοκάρει** όλα αυτά πίσω από έναν τούβλινο τοίχο. Καθώς **αρχίζω** λίγο να ρίχνω τον τούβλινο τοίχο κάτω, τα συναισθήματα έρχονται τότε μαζί. Μερικές φορές εκείνες τις μέρες, όταν **σκέφτομαι** τι **πέρασα** σαν εννιάχρονο παιδί, **αρχίζω** να κλαίω πραγματικά, **νιώθω** λύπη για αυτά που εκείνο το παιδί πέρασε. Επίσης **νιώθω** ντροπή για όλα αυτά που **έχω κάνει**.

Ακόμη, πρέπει να **πάρεις** το ρίσκο. Είναι σαν όλα τα άλλα πράγματα στη ζωή. Εάν **θέλεις** αγάπη και στοργή πρέπει να **πάρεις** το ρίσκο. Δεν μπορείς απλά να κλείσεις τον άλλον άνθρωπο απέξω για να προστατευτείς από το να πληγωθείς. Εάν **φοβάσαι** να αφήνεις οποιονδήποτε να έρθει κοντά σου, τότε ποτέ δεν θα **μπορέσεις** να έχεις μία σχέση.

Το να μιλάμε για τα πράγματα που **περάσαμε** όταν ήμασταν παιδιά... είναι σαν να έχουμε μία σχέση με τη **δική μας ζωή**, με τη **δική μας ιστορία**. Όταν το **κάνεις** και **ανοίγεις** την ιστορία σου, υπάρχουν συναισθηματικές στιγμές. Αλλά αξίζουν τον κόπο. Σημαίνει ότι **μπορούμε** να έχουμε μία σχέση με **την ίδια μας** την ιστορία.

«Γλώσσες» του ατομικισμού και της συλλογικής δέσμευσης

Μέσα σε κάθε πολιτισμό υπάρχουν ταυτόχρονα μία «γλώσσα» του ατομικισμού και μία «γλώσσα» της συλλογικής δέσμευσης.

Αυτή είναι μία θεώρηση που προτάθηκε από τους Bellah, Madsen, Sullivan, Swidler & Tipton (1985). Η συγκεκριμένη κοινωνία της μελέτης τους ήταν οι Η.Π.Α.:

«...εάν η γλώσσα του αυτό-υποστηριζόμενου ατόμου είναι η πρώτη γλώσσα της Αμερικάνικης ηθικής ζωής**, οι γλώσσες της παράδοσης και της δέσμευσης σε κοινότητες μνήμης είναι 'δεύτερες γλώσσες' τις οποίες οι περισσότεροι Αμερικανοί γνωρίζουν επίσης, και τις οποίες χρησιμοποιούν όταν η γλώσσα του ριζικά διαφορετικού εαυτού δεν φαίνεται επαρκής» (σελ.154)

Εάν κατανοήσουμε τις κουλτούρες να είναι «δραματικές / θεατρικές συζητήσεις για πράγματα που έχουν σημασία για τους/τις συμμετέχοντες», (Bellah et al, 1985, p.27) τότε είναι δυνατό να κατανοήσουμε αυτές τις πολιτιστικές συζητήσεις ως να ομιλώνται σε (τουλάχιστον) δύο «γλώσσες». Σε μερικά πλαίσια, μερικές κουλτούρες, σε διαφορετικές στιγμές της ιστορίας, μία από αυτές τις γλώσσες μπορεί να μιλιέται πιο δυνατά ή πιο καθαρά από ότι η άλλη. Και ακόμη πιο σπουδαίο, οι άνθρωποι μέσα στην κάθε κουλτούρα κινούνται μέσα και έξω από αυτές τις γλώσσες διαρκώς.

Η θεραπευτική πρακτική κατακλυσμιαία ακούει, παρακολουθεί και αναπτύσσεται πάνω στα ατομικιστικά γλωσσικά σχήματα. Το ότι κάνει αυτό, ενώ δίνει λιγότερη ή καθόλου προσοχή σε συλλογικά γλωσσικά σχήματα, έχει συνέπειες που φαίνονται επικίνδυνες. Δεν υποδηλώνω ότι θέλουμε να επιβάλλουμε «συλλογική πρακτική» σε αυτούς με τους οποίους δουλεύουμε, αλλά αντίθετα να αρχίσουμε να προσέχουμε, να παρατηρούμε και να αναπτύσσουμε πάνω στα συλλογικά γλωσσικά σχήματα όπως ακριβώς η θεραπευτική πρακτική συμβατικά χτίζει πάνω στον ατομικιστικό γλωσσικά σχήματα. Με αυτό τον τρόπο, μπορούμε να ακολουθήσουμε τις καθοδηγητικές ενδείξεις των γλωσσικών σχημάτων του/της πελάτη/ισσας –τόσο τα ατομιστικά όσο και τα συλλογικά- και να δούμε που οδηγούν.

Απόσπασμα από το βιβλίο: Denborough, D. (2008). 'Collective narrative practice: Responding to individuals, groups and communities who have experienced trauma. Adelaide: Dulwich Centre Publications

Σημείωση

** Ένας ιθαγενής αμερικάνος συνάδελφος (*First Nations colleague*) παρατήρησε ότι αυτό το απόσπασμα αγνοεί το γεγονός ότι οι «πρώτες γλώσσες» της αμερικάνικης ηθικής ζωής είναι στην πραγματικότητα γλώσσες των Πρώτων Εθνών, γλώσσες που δίνουν προνομιακή θέση σε ένα συλλογικό ήθος

Βιβλιογραφική Αναφορά

Bellah, R. M., Madsen, R., Sullivan, W. M., Swidler, A. & Tipton, S. M. (1985). *Habits of the heart: Individualism and commitment in American life*. Berkeley, CA: University of California Press.

Δημιουργία υλικού για συλλογικά έγγραφα

Τι μας κάνει να αντέχουμε (gets us through) στις δύσκολες στιγμές

1. Παρακαλώ περιγράψ κάτι (μία συγκεκριμένη αξία, πεποίθηση, δεξιότητα, γνώση) που σε βοηθά να περνάς-ξεπερνάς (get through) δύσκολες στιγμές.
  2. Μοιράσου μία *ιστορία-περιστατικό* για μία φορά που αυτή η ιδιαίτερη αξία, πεποίθηση, δεξιότητα ή γνώση έκανε τη διαφορά σε εσένα ή σε άλλους.
  3. Μίλησε σε παρακαλώ για το ιστορικό αυτής της δεξιότητας, αξίας ή πεποίθησης. Πώς την έμαθες; Από ποιον/α την έμαθες; Ή με ποιον την έμαθες μαζί; (Θετικά εμπλεκοντας άλλους/ες)
  4. Είναι αυτό συνδεδεμένο με κάποιες συγκεκριμένες ομαδικές, οικογενειακές, κοινοτικές ή πολιτιστικές ιστορίες (histories) των οποίων είσαι μέρος?
- Προσπάθησε να περιγράψεις συγκεκριμένες λεπτομέρειες
  - Όπου είναι κατάλληλο προσπάθησε να φέρεις στο προσκήνιο λεπτομέρειες για όλες τις αισθήσεις (όραση, ακοή, αφή, γεύση, μυρωδιά)
  - Δώσε προσοχή σε μεταφορές και λεκτικές εικόνες (word images)

Εύρεση ακροατηρίου και παραγωγή μηνυμάτων

Όταν θα βρεις ένα κατάλληλο ακροατήριο, θα διαβάσεις το έγγραφο σε αυτούς και μετά θα τους ζητήσεις να στείλουν μηνύματα πίσω στους ανθρώπους των οποίων οι ιστορίες βρίσκονται μέσα στο έγγραφο. Στη δημιουργία αυτών των μηνυμάτων υπάρχουν μερικά βασικά πράγματα για να έχεις στο μυαλό. Θέλεις μηνύματα που:

«

1. Αναφέρουν καθαρά ποιο συγκεκριμένο τμήμα της ιστορίας ήταν σημαντικό που το ακούσατε
2. Περιγράφουν ποια εικόνα, τραγούδι, ζωγραφιά, παροιμία ή μεταφορά σας έφεραν στο νου για τους ανθρώπους (την κοινότητα) των οποίων τις ιστορίες μόλις ακούσατε
3. Εξηγούν γιατί αυτές οι συγκεκριμένες πλευρές των ιστοριών συντονίστηκαν (resonate) με εσάς ..... γιατί ήταν προσωπικά ή συλλογικά σημαντικές για εσάς.... τι άγγιξαν στις ζωές / εμπειρίες σας
4. Φανερώνουν το που μετακινηθήκατε λόγω της μαρτυρίας αυτών των εμπειριών, π.χ. τι θα είναι διαφορετικό για εσάς λόγω του ότι ακούσατε αυτές τις ιστορίες; Ποια *συνεισφορά* έχουν κάνει σε εσάς τα λόγια τους; »

Παράγοντας μηνύματα για να πάνε πίσω στους ανθρώπους που οι ιστορίες τους βρίσκονται στα έγγραφα, θα αρχίσουν να βιώνουν ότι συνείσφεραν κάτι στη ζωή των άλλων. Αυτό είναι ένα δυνατό αντίδοτο στην απελπισία.

Η ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Μπορούμε να σκεφτούμε τη ζωή σαν μια ομάδα. Ποιοι είναι οι άνθρωποι οι πιο σημαντικοί για σένα; Τα μέλη της ομάδας της ζωής σου μπορεί να είναι ζωντανά ή μπορεί να μη ζουν πλέον. Μπορεί να είναι παρόντα στη ζωή σου ή μπορεί να είναι άνθρωποι τους οποίους γνώρισες στο παρελθόν. Αυτοί είναι οι άνθρωποι που έχουν είχαν τη μεγαλύτερη επίδραση στη ζωή σου (με ένα θετικό τρόπο).

Μέρος 1ο: Δημιουργώντας το φύλλο ομάδας σου (teamsheet):

Τερματοφύλακας (γκολκίπερ-Goal keeper)

- Ποιος δρα ως φύλακας των στόχων σου; Αυτός μπορεί να είναι ένα πρόσωπο, μία ομάδα, ακόμη και ένας οργανισμός; Ποιος προσέχει για σένα, ποιος είναι φρουρός των στόχων σου, ποιος είναι ο πιο αξιόπιστος, ποιος θα ήταν αυτός;

Άμυνα

- Ποιος βοηθά των τερματοφύλακά-γκολκίπερ σου στην προστασία των ονείρων σου, αυτών που είναι πολύτιμα για σένα;

Η «επίθεσή» σου

- Ποιος σε βοηθά, σε ενθαρρύνει στο να πετύχεις στόχους (goals)?

Άλλοι συμπαίκτης

- Ποιοι είναι μερικοί από τους άλλους παίκτες της ομάδας στη ζωή σου, αυτοί με τους οποίους παίζεις μαζί, αυτοί των οποίων τη συντροφιά απολαμβάνεις;

Προπονητής (coach)

- Ποιος είναι αυτός από τον οποίο έμαθες τα περισσότερα πράγματα; Υπάρχει η πιθανότητα να έχεις πάνω από έναν προπονητή. Και υπάρχει η πιθανότητα να είναι ή να μην είναι πλέον ζωντανοί. Ποια είναι μερικά από τα πράγματα που σου έμαθαν;

Αναπληρωματικοί (Interchange)

- Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που μερικές φορές μπορεί να είναι στην ομάδα σου και μερικές φορές να μην είναι... να είναι πολύ βοηθητικοί στη ζωή σου μερικές μέρες και μερικές φορές άλλες μέρες να μην είναι καθόλου; Εάν είναι έτσι, αυτοί είναι τα αναπληρωματικά μέλη της ομάδας σου; Σε ποιες περιπτώσεις βοηθούν; Σε ποιες περιπτώσεις δε βοηθούν; Πώς έμαθες τη διαφορά;

Ύμνος (?) (Theme song)

- Υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο τραγούδι που σημαίνει πολλά για σένα, που θα μπορούσες να ονομάσεις τον «ύμνο» της ζωής σου για αυτή τη στιγμή; Εάν ναι, ποιο μπορεί να είναι; Γιατί είναι σημαντικό για σένα;

Υποστηρικτές στις κερκίδες

- Όταν είσαι στο γήπεδό σου (home ground), ποιοι είναι οι υποστηρικτές που φαντάζεσαι ότι βρίσκονται στις κερκίδες; Ποιοι είναι οι άνθρωποι (ζωντανοί ή όχι) τους οποίους ελπίζεις ότι θα κάνουν να νιώσουν καλά (do well);

Βασικές αξίες τις οποίες υπερασπίζεσαι

- Ποιες είναι μερικές από τις αξίες της ομάδας σου; Τι είναι αυτό που υποστηρίζει η ομάδα σου; Τι αξίες είναι αυτές που υπερασπίζεσαι; (Βάλτες αυτές πίσω από τους στόχους σου – goals). Ποια είναι η ιστορία τους; Ήταν μέρος της ομάδας σου για πολύ καιρό;

Η θέση σου

- Ποια είναι η θέση σου σε αυτήν την ομάδα; Που θα τοποθετούσες τον εαυτό σου;

Κουτί πρώτων βοηθειών

- Όταν η ομάδα σου αντιμετωπίζει μια δυσκολία (έναν τραυματισμό / έναν παίκτη να βγαίνει εκτός) που απευθύνεσαι; Τι είναι αυτό που σε υποστηρίζει στις δύσκολες στιγμές; Τι είναι μέσα στο κουτί πρώτων βοηθειών σου;

Τα γήπεδά σου (Home grounds) (τα πεδία των ονείρων)

- Ποια είναι τα γήπεδά σου (home grounds); Ποια είναι τα μέρη που νιώθεις περισσότερο «στο σπίτι σου»; Μπορεί να έχεις περισσότερα από ένα μέρη. Μπορεί να βρίσκονται ακόμη και σε περισσότερες από μία χώρες. Το γήπεδό σου μπορεί να βρίσκεται κάπου που πηγαίνεις συχνά ή μπορεί να είναι κάπου που επισκέπτεσαι μόνο στις αναμνήσεις σου ή στα όνειρά σου τώρα.

Μέρος 2ο: Χάρτης των στόχων-γκολ (goal)

Ποιος είναι ο πιο σημαντικός συλλογικός στόχος-γκολ / επίτευξη (κατόρθωμα) που αυτή η ομάδα έχει πετύχει-σκοράρει μέχρι στιγμής;

- Σχεδίασε έναν χάρτη γκολ (στόχου) που περιγράφει τις διαφορετικές συνεισφορές που οι άνθρωποι έχουν κάνει σε αυτό για την επίτευξη αυτού του στόχου: Μπορείς να περιγράψεις ποιος περιλαμβάνονταν στο σκοράρισμα / το κατόρθωμα αυτού του γκολ /στόχου; Ήταν ατομική προσπάθεια; Ή άλλα μέλη της ομάδας σου βοήθησαν για να επιτευχθεί; Πώς; Ο προπονητής σε ενθάρρυνε ή σε βοήθησε με τακτικές;
- Ποιο μέρος πήρε / Ποιο ρόλο έπαιξε ο καθένας σε αυτό; Εξέτασε το κάθε θέμα (γήπεδο, τερματοφύλακας, άμυνα, επίθεση, συμπαίκτες κ.τ.λ.)
- Ποιες επιδεξιότητες ή γνώσεις ή αξίες χρησιμοποιήσατε εσύ ή οι άλλοι για το σκοράρισμα αυτού του στόχου/ γκολ;
- Από πού προέρχονται αυτές οι επιδεξιότητες / γνώσεις / αξίες;
- Τι εξάσκηση (training) εσύ και οι άλλοι κάνατε για να γίνει δυνατό να σκοράρετε αυτό το γκολ / στόχο; Πόσο συχνά το κάνατε αυτό –κάθε μέρα, μία φορά την εβδομάδα; Που προπονηθήκατε; Που μάθατε πώς να κάνατε αυτή την εξάσκηση (training); Σας έδειξε κάποιος;
- Σχεδίασε ένα πίνακα σκορ στη μία άκρη αυτού του εγγράφου και σημείωσε αυτό το γκολ!

Πανηγυρίζοντας – Γιορτάζοντας (Celebrating) αυτό το γκολ

- Πώς γιορτάζετε τα γκολ όταν σκοράρονται στο ποδόσφαιρο; Συζήτησε όλους τους διαφορετικούς τρόπους ....
- Ποιος από αυτούς τους τρόπους θα ήταν ο πιο κατάλληλος για να χρησιμοποιήσει κανείς να γιορτάσει αυτό το γκολ;
- Σχεδίασε τον καλύτερο τρόπο για να γιορτάσεις αυτό το στόχο –γκολ που η ομάδα σου πέτυχε: ποιος είναι ο κατάλληλος τόπος συνάντησης; Ποιος θα πρέπει να είναι εκεί; Τι μουσική θα ήταν καλό να παίζει;

Κοιτάζοντας μπροστά (μόνο τότε μπορούμε να κοιτάξουμε μπροστά)

- Ποιο είναι το επόμενο γκολ-στόχος που σχεδιάζεις να πετύχεις;
- Πώς προπονήσεις (train) για να τον πετύχεις;
- Ποιους θα βάλεις μέσα σε αυτό (involve);

Μέρος 3ο: Αντιμετωπίζοντας / Κάνοντας τάκλιγκ σε προβλήματα

- Ποιο είναι ένα πρόβλημα που του μπόρεσες και του έκανες τάκλιγκ την τελευταία χρονιά;
- Πώς προσέγγισες το τάκλιγκ αυτού του προβλήματος;
- Πήραν μέρος και άλλα μέλη της ομάδας; Πώς βοήθησαν, ενθάρρυναν, καθοδήγησαν (coach);
- Ποιες επιδεξιότητες στο τάκλιγκ χρησιμοποίησες για να ξεπεράσεις αυτό το πρόβλημα;
- Ποια είναι η ιστορία αυτών των επιδεξιοτήτων;
- Τι συμβουλές (tips) θα έδινες σε άλλους παίκτες που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν / να κάνουν τάκλιγκ σε ένα παρόμοιο πρόβλημα;

Μερικές φορές, ακόμη και εάν έχουμε μία πολύ καλή ομάδα, και ακόμη και εάν έχουμε προπονηθεί πολύ και έχουμε βάλει τα δυνατά μας, υπάρχουν πολλά εμπόδια στο δρόμο του να σκοράρουμε / πετύχουμε τους στόχους μας.

Ποια είναι μερικά από τα εμπόδια που οι ομάδες αντιμετωπίζουν;

Κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι το φταιξιμο της ομάδας που δεν σκοράρισε;

Ποια είναι μερικά από τα εμπόδια εδώ πέρα για να σκοράρουμε/ πετύχουμε στόχους; Ποια είναι μερικά από τα πράγματα εδώ τριγύρω που σταματούν τους ανθρώπους από το να σκοράρουν γκολ;

Ποιες είναι οι επιδράσεις που αυτά τα εμπόδια έχουν στις ζωές των ανθρώπων εδώ τριγύρω; Κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι ατομικό φταιξιμο των ανθρώπων που δεν μπορούν μερικές φορές να πετύχουν τους στόχους που θέλουν; (Οχι)

Ποιοι είναι μερικοί από τους τρόπους που οι άνθρωποι ανταποκρίνονται στα εμπόδια στο γήπεδο ποδοσφαίρου;

Ποια είναι μερικά από τα πράγματα που οι ομάδες της ζωής μπορούν να κάνουν για να προσπαθήσουν να ανταποκριθούν-αντιδράσουν κάτω από αυτές τις συνθήκες

Υπάρχουν άλλοι άνθρωποι που ξέρεις που επηρεάζονται από τα ίδια προβλήματα;

Μπορούμε να σκεφτούμε τρόπους με τους οποίους μπορούμε να βοηθήσουμε άλλους που επηρεάζονται από αυτά τα εμπόδια; (νεότερα αδέρφια / φίλους / ανθρώπους που δε μιλούν πολλά αγγλικά / ανθρώπους σε νεαρότερη ηλικία).

Δημιουργεί η δουλειά μας τις συνθήκες που κάνουν την τοπική κοινωνική κινητοποίηση πιο δυνατή;

- Βιώνουν οι άνθρωποι με τους οποίους εργαζόμαστε μία αυξημένη ικανότητα αυτεπίδρασης (agency)? Γίνονται περισσότερο γνώστες των δεξιοτήτων, γνώσεων, ικανοτήτων των οποίων μπορούν να κάνουν χρήση στην ανταπόκριση στις δυσκολίες τις οποίες αυτοί (και άλλοι) αντιμετωπίζουν; Βιώνουν αυτά να μπαίνουν σε δράση και βλέπουν τα αποτελέσματά τους στην ίδια τους τη ζωή;
- Συνδέει η δουλειά μας τους ανθρώπους μαζί γύρω από κοινά ενδιαφέροντα και επίσης γύρω από δεξιότητες, γνώσεις και ικανότητες;
- Γίνεται δυνατό για τους ανθρώπους με τους οποίους δουλεύουμε να βιώνουν ότι κάνουν μία συνεισφορά στη ζωή των άλλων;
- Οι ευρύτεροι κοινωνικοί, ιστορικοί, πολιτιστικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη δύναμη του προβλήματος το οποίο αντιμετωπίζουν αρθρώνονται με ευκρίνεια και ονομάζονται; Εάν ναι, αυτό γεννά μία δυσαρέσκεια με το status quo;
- Συνδέονται οι άνθρωποι με τους οποίους δουλεύουμε με γεγονότα, περιγραφές ιστορίας και γνώση για το πώς τοπικές πρωτοβουλίες, δεξιότητες και γνώση μπορούν να φέρουν αλλαγές; Με άλλα λόγια, νιώθουν αυξανόμενη ελπίδα σε αντίθεση με τη μοιρολατρία (fatalism);
- Υπάρχουν τρόποι με τους οποίους αυτοί με τους οποίους δουλεύουμε γίνονται ενεργοί συμμετέχοντες στη δημιουργία συλλογικής λαϊκής κουλτούρας (μουσική, θέατρο, τέχνη, λογοτεχνία) γύρω από το πώς καταπιανόμαστε με τις δυσκολίες, τις αδικίες που αντιμετωπίζουν αυτοί και άλλοι;
- Υπάρχουν τρόποι με τους οποίους αυτοί με τους οποίους δουλεύουμε βιώνουν αναγνώριση και γιορτή για τις εκφράσεις της τοπικής κουλτούρας;
- Φροντίζουμε να εξασφαλίσουμε ότι οι μεταφορές της θεραπείας (healing) δεν παρεμποδίζουν τις μεταφορές της τοπικής δράσης;
- Επιζητούμε αυστηρή (rigorous) κριτική και αμφισβήτηση της δουλειάς για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί ακούσια να αναπαράγουμε το status quo, ή κανονιστικές ιδέες για το φύλο, την κοινωνική τάξη, τη φυλή, τη σεξουαλική ταυτότητα κ.ο.κ.;
- Σε ποιο βαθμό η δουλειά μας προσκαλεί τους ανθρώπους να επαν-εμπλακούν με την προσωπική / κοινωνική ιστορία και σε ποιο βαθμό τους προσκαλεί σε μια επανα-διευθέτηση του τωρινού κοινωνικού κόσμου;

Δέκα θέματα της συλλογικής αφηγηματικής πρακτικής

1. Καθώς ακροόμαστε και αναζητούμε να ανταποκριθούμε σε ιστορίες που τα άτομα και οι ομάδες μοιράζονται μαζί μας, μπορούμε να κατανοήσουμε αυτές τις ιστορίες ως να αντιπροσωπεύουν όχι μόνο προσωπικές εμπειρίες αλλά και τα αποτελέσματα ευρύτερων κοινωνικών ζητημάτων.
2. Ανεξάρτητα από το βαθμό αντιξοότητας, τραύματος ή ερήμωσης τα άτομα, οι ομάδες και οι κοινότητες θα *ανταποκρίνονται-αντιδρούν* με κάποιο τρόπο στις καταστάσεις στις οποίες βρίσκονται. Θα υπάρχουν πρωτοβουλίες τις οποίες παίρνουν για να μειώσουν ή να επανορθώσουν τη ζημιά και/ή για να νοιαστούν και να προστατέψουν τους άλλους.
3. Αντί να φέρουμε τις δικές μας πρωτοβουλίες για να δουλέψουν μέσα στις κοινότητες, ο ρόλος μας είναι αντίθετα να δημιουργήσουμε πλαίσια μέσα στα οποία οι πρωτοβουλίες και οι θεραπευτικές γνώσεις των ίδιων των ανθρώπων θα προσεχτούν και πλούσια θα περιγραφούν. Αυτό περιλαμβάνει την αποκάλυψη των δεξιοτήτων, αξιών, ελπίδων και ονείρων που υποννοούνται στις αντιδράσεις στην αντιξοότητα, και στις ιστορίες τους στις ζωές των ατόμων, κουλτούρων και κοινοτήτων.
4. Από τη στιγμή που οι τοπικές πρωτοβουλίες, δεξιότητες και αξίες αναγνωριστούν, μπορούμε να αναζητήσουμε ένα σχετικό ακροατήριο με το οποίο αυτές θα «συντονιστούν»/ταιριάζουν (be resonant). Συνήθως αυτό περιλαμβάνει άτομα / ομάδες που βιώνουν παρόμοιες ή σχετικές δοκιμασίες, άλλους που επηρεάζονται από παρόμοια κοινωνικά ζητήματα.
5. Έπειτα, γίνεται δυνατό αυτοί/ές που αγωνίζονται ενάντια στις επιπτώσεις της αντιξοότητας να κάνουν μία συνεισφορά με νόημα στις ζωές άλλων που επίσης αγωνίζονται. Με τη σειρά της, αυτή η εμπειρία της συνεισφοράς σε άλλους μπορεί να οδηγήσει σε ένα αυξημένο αίσθημα προσωπικής / συλλογικής ικανότητας επίδρασης (agency).
6. Μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό, όταν δημιουργούνται ευκαιρίες για δια-γενεακές συνεισφορές διπλής κατεύθυνσης και δια-γενεακή απόδοση τιμής. Όταν μπορεί να αναγνωριστεί ότι οι δεξιότητες και οι αξίες των νεότερων γενεών προχωράν προς τα μπρος (με ιδιαίτερους τρόπους) τις κληρονομίες αυτών από τις παλαιότερες γενιές, αυτό παρέχει ένα αντίδοτο στη διαγενεακή αποδιάρθρωση-απομάκρυνση (dislocation) που το συλλογικό τραύμα συχνά προκαλεί εντός των κοινοτήτων.
7. Οι αντιδράσεις των ανθρώπων στην αντιξοότητα και το τραύμα είναι μορφές τοπικής δράσης. Αναγνωρίζοντάς τες, πλούσια περιγράφοντάς τες και δημιουργώντας ένα διαρκώς αυξανόμενο αίσθημα επίδρασης, αυτά κάνουν δυνατό για τις πρωτοβουλίες των ανθρώπων να συνδεθούν για να αναληφθούν περαιτέρω δράσεις. Αυτές οι δράσεις μπορεί να αφορούν την επαναδιεκδίκηση των ζώων από τις επιπτώσεις του τραύματος/ αντιξοότητας ή να αφορούν την πρόληψη περισσότερης ζημιάς ή αδικίας για τους εαυτούς τους, την κοινότητά τους ή άλλους.

8. Η παραγωγή και η παρουσίαση της «τοπικής λαϊκής κουλτούρας» μπορεί να επαν-ενδυναμώσει τις θεραπευτικές γνώσεις και την τοπική κοινωνική δράση. Εάν οι πλούσιες περιγραφές των γνώσεων και δεξιοτήτων των ανθρώπων στην ανταπόκριση με την αντιξοότητα μπορούν να μεταμορφωθούν σε τοπικά πολιτιστικά μέσα (γραπτός λόγος, προφορικός λόγος, ταινίες, χορός, ποίηση, γιορτή), αυτό κάνει πολλά πράγματα δυνατά. Μπορεί να δώσει τη δύναμη στους ανθρώπους να παρουσιαστούν, να παρακολουθήσουν ως μάρτυρες και να μοιραστούν πράγματα μέσα σε τελετές επανα-ορισμού της ταυτότητας. Αυτή η διαδικασία πολιτιστικής δημιουργικότητας μπορεί επίσης να συνεισφέρει στη διατήρηση και ενδυνάμωση της γλώσσας της εσωτερικής ζωής. Όταν συμμετέχεις κοινοτικά, αυτή η διαδικασία μπορεί να συντηρεί αυτό που ο Victor Turner έχει περιγράψει ως 'communitas' και πιο σημαντικά να συντηρεί την τοπική κοινωνική δράση.
9. Σε όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας μπορούμε συνειδητά να εργαζόμαστε για αυτό που ο Paulo Freire αναφέρει ως «η επινόηση της ενότητας μέσα στη διαφορετικότητα». Υπάρχει μία διαρκής ευθύνη να εξασφαλίσουμε ότι η παραγωγή αίσθησης σύνδεσης ή 'communitas' δεν συνοδεύεται με την παραγωγή νέων νορμών και κανονιστικών κρίσεων. Αυτές οι προσεγγίσεις επιδιώκουν να επανορθώσουν τη διαφορετικότητα-ποικιλομορφία μέσα στην καθημερινή ζωή με το να αναγνωρίζουν σταθερά την πλούσια ποικιλομορφία των επιδεξιοτήτων, γνώσεων, αξιών και ελπίδων για τη ζωή των ανθρώπων.
10. Ακολουθώντας τον Freire, μπορούμε να προσεγγίσουμε αυτή την εργασία με ευρεία οπτική και με μακροπρόθεσμη γραμμή προοπτικής. Το έργο μας είναι να δημιουργηθούν δυνατότητες για αυτούς που επηρεάζονται από κοινωνικά ζητήματα να κάνουν συνεισφορές με νόημα σε άλλους που επίσης επηρεάζονται από αυτά τα κοινωνικά ζητήματα, με τρόπους που παρέχουν ανακούφιση από τις επιπτώσεις του τραύματος και που οικοδομούν τόσο προσωπική όσο και συλλογική ικανότητα αυτεπίδρασης (agency).

(Απόσπασμα από το βιβλίο: Denborough, D. (2008): *Collective Narrative Practice: Responding to individuals, groups and communities who have experienced trauma*. Adelaide: Dulwich Centre Publications)

Διαβάστε ακόμη:

- Denborough, D. (2008): *Collective Narrative Practice: Responding to individuals, groups and communities who have experienced trauma*. Adelaide: Dulwich Centre Publications
- Denborough, D., Freedman, J. & White, C. (2008): *Strengthening Resistance: The use of narrative practices in working with genocide survivors*. Adelaide: Dulwich Centre Foundation
- Denborough, D. (ed) (2006): *Trauma: Narrative responses to traumatic experience*. Adelaide: Dulwich Centre Publications
- Dulwich Centre Foundation & General Practice Network NT (2009) *Yia Marra: Good stories that make spirits strong*. Adelaide: Dulwich Centre Foundation.
- Yuen, A. & White, C. (2007) *Conversations about gender, culture, violence & narrative practice: Stories of hope and complexity from women of many cultures*. Adelaide: Dulwich Centre Publications